

15.8.2022

Valtiovarainministeriölle

VN/1364/2022

Lausunto hallituksen esityksestä laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024-2030

Palvelualojen työnantajat Palta ry kiittää mahdollisuudesta lausua lakiluonnoksesta, joka koskee valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta vuosina 2024-2030. Palta edustaa noin 2000 yksityistä palvelualan yritystä ja yhteisöä muun muassa logistiikka-, informaatio- ja viestintä-, asiantuntijapalvelu-, hallinto- ja tukipalvelu- sekä viihde- ja virkistystoimialoilla.

Esityksen tavoitteena on parantaa valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen ennakoitavuutta ja pitkäjänteisyyttä. Laissa säädettäisiin valtion talousarvioon vuosina 2024–2030 otettavien tutkimus- ja kehittämistoimintaan tarkoitettujen valtuuksien ja määrärahojen yhteismäärästä. Valtuuksien ja määrärahojen määrää lisättäisiin tasaisesti vuosittain. Laissa säädettäisiin myös valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen pitkäaikaisen suunnitelman laatimisesta.

Kyseessä on tärkeä ja historiallinen lakiesitys. Tutkimus- ja kehittämispanostuksista tulee valtion lakisääteisiä menoja, joista voidaan poiketa vain, jos yksityinen rahoitus ei kehity toivotulla tavalla. Palta pitää julkisten t&k -panostusten lisäämistä esitetyllä tavalla kannatettavana. T&k -rahoituksen pitkäjänteinen kehitys auttaa niin korkeakouluja, tutkimuslaitoksia kuin yrityksiä strategisessa suunnittelussa ja tutkimustietoon perustuvien kyvykkyyksien kehittämisessä.

Ehdotettu merkittävä menojen lisääminen – joka viime kädessä rahoitetaan verotuloilla – kuitenkin edellyttää, että huomiota kiinnitetään siihen, minkälaiseen t&k -toimintaan lisäpanostuksia ohjataan. Tässä yhteydessä on huomioitava se, että innovaatiojärjestelmämme kipukohdat koskevat erityisesti yrityksille suunnattavaa rahoitusta, jonka osalta kuljemme kilpailijamaita selvästi jäljessä. Yksityisen rahoituksen vivuttaminen on ainoa keino, jolla Suomi voi realistisesti tavoitella 4 prosentin t&k -menojen osuutta bkt:sta.

Lisäksi Suomea vaivaa heikko tuottavuuskehitys. Suomen elinkeinorakenne on palveluvaltaistunut, joten tuottavuuskehitys ratkaistaan palvelualoilla. Tuottavuuden kasvu palvelualoilla nojaa ensisijaisesti uusien teknologioiden tehokkaaseen käyttöönottoon ja digitalisaatioon, johon ei välttämättä liity kallista esikaupallista tuotekehitysvaihetta teknologiaa hyödyntävän yrityksen näkökulmasta.

Palvelualojen suhteellinen osuus yritysten t&k -menoista on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana, mutta palvelualojen sisällä kasvu on koskettanut lähinnä vain ohjelmisto, ICT ja teknisiä palveluita. Muilla palvelutoimialoilla t&k -menot eivät ole juuri kasvaneet. Siten esitetyssä rahoituksen pitkäaikaisessa suunnitelmassa on pureuduttava tarkemmin myös eri toimialoihin ja niihin liittyviin pullonkauloihin ja kehitystarpeisiin – erityisesti jos haluamme laajentaa t&k:ta harjoittavien yritysten joukkoa.

Edellä mainittuun viitaten onkin syytä tiedostaa laajasti, että tuottavuus- ja kilpailukykyloikkaa tai niin sanottua ”takaisinmaksua” ei tapahdu, jos t&k:n tuloksia ei oteta käyttöön tai niitä ei hyödynnetä yrityksissä. TKI-politiikassa tulisi katsoa myös t&k -prosessin jälkeen tapahtuvaa toimintaa ja arvioida toimenpidepalettia ja investointikannustimia kokonaisuudessaan uudelleen.

15.8.2022

Positiivisena toimenä hallituksen osalta Palta pitää ehdotettua ja valmistelussa olevaa t&k -toiminnan verokannustinta, joka täydentää nyt esitettyä lisärahoitusta ja joka mahdollisesti myös laajentaa t&k:ta harjoittavien yritysten joukkoa. Verokannustimen valmistelussa tulisi huomioida riittävästi myös yritysten investointi- ja kehittämistarpeet modernissa digitaloudessa. Kannatettavaa olisi esimerkiksi se, että yritys voisi vähentää tuloverostaan investoinnit ohjelmistoihin, datankäsittelyyn ja automaation kehittämiseen, joilla yritys tähtää toiminnan merkittävään kehittämiseen. Tällaisista verokannustimista on myös kansainvälisiä esimerkkejä muun muassa Australiassa, Japanissa, Italiassa ja Iso-Britanniassa.

Kunnioitavasti

Tatu Rauhamäki
Johtaja, elinkeinopolitiikka
Palvelualojen työnantajat Palta ry

Jari Konttinen
Johtava asiantuntija, elinkeinopolitiikka
Palvelualojen työnantajat Palta ry